

Tibetské pohádky

Poznámka nakladatele

Tibetské lidové příběhy sebrané a přeložené Norbu Čhöphelem jsou dalším pokusem v pokračujícím úsilí Knihovny tibetských děl a archivu o zachování a šíření bohaté tibetské ústní lidové slovesnosti. Nezbytnost tohoto úsilí vyvstala z důvodu rychlého vytrácení se této tradice.

Náš zaměstnanec Norbu Čhöphel sbíral a překládal látku k této publikaci po několik let, počínaje koncem roku 1977. Dílo je podáno jednoduchým, přímým jazykem, který se snaží držet co nejvěrohodněji původního koloritu ústního vyprávění. Doufáme, že v příbězích najdou něco k potěše svých srdcí jak mladí, tak i starší čtenáři.

Na tuto knihu navazuje další dílo Norbu Čhöphela, zabývající se tibetskými pověrami a výklady snů.

Gjaccho Cchering, ředitel, 1984

Vypravěčství, které bylo jedním z hlavních zdrojů zábavy a obveselení, zaujímalo v Tibetu velmi důležité místo. Za dlouhých večerů vyprávěli prarodiče nekonečné lidové příběhy, zatímco ostatní členové rodiny seděli u ohniště a tiše jim naslouchali. Staří předávali příběhy mladším generacím a tím pomáhali tuto ústní tradici udržovat.

Krom toho také existovali profesionální vypravěči, kteří si vyprávěním příběhu vydělávali na živobytí. Někteří se specializovali na lidové příběhy, jiní na epické příběhy o králi Gesarovi, a zase jiní vypravěči, kterým se říkalo lama-mani (jacísi potulní zpěváci či bardové), vyprávěli příběhy o dharmě a peklu. Nežádali žádnou peněžní odměnu, vždy jim však bylo za jejich vyprávění něco nabídnuto.

Epické příběhy neobsahují nic dojímavého, co by u posluchačů vyvolalo jakékoli city nebo je pohnulo k slzám. Tyto příběhy jsou plné bitev a hrdinských činů. Prostá lidová vyprávění, tak jako lidové příběhy jiných kultur, dokáží občas nějaké city vyvolat; a příběhy, které sdělují *lama-mani*, jsou plné smutku, a tak se jim to daří velmi snadno. Posluchači jim s napětím naslouchají po celé hodiny, utírají si slzy s tváří a potom se rozejdou se zarudlýma očima do svých domovů.

To všechno ale patří minulosti. Lama-mani by se dali spočítat na prstech jedné ruky a profesionální vypravěč příběhů o legendárním králi Gesarovi či lidových příběhů už dnes není znám ani jediný. Tyto tradice zcela vymřely.

Ve snaze o obnovení a zachování těchto tradic pro příští generace vyvinula Knihovna tibetských děl a archiv nemalé úsilí, které přineslo ovoce v podobě zvukových záznamů recitace dvou význačných lama-mani. Publikuje také v tibetštině ucelenou řadu děl zabývajících se různými epic-kými příběhy o králi Gesarovi a vydala už několik knih na téma tibetských lidových příběhů.

Jako svůj malý příspěvek k zachování tibetských lidových příběhů jsem jich několik posbíral v tibetské komunitě vjihoindickém městě Mundgodu. Není jich žel mnoho, protože většina lidí, s kterými jsem hovořil nebo je požádal o vyprávění příběhů, tvrdila, že je úplně zapoměla anebo že si je správně nepamatuje. To považuji za smutnou stránku věci.

Ačkoli nemohu tvrdit, že mnou přeložené příběhy představují nejčistší formu překladu, kladl jsem veliký důraz na jejich zachování v co nejpůvodnější podobě a snažil jsem se o co nejvěrnější překlady. Některé knihy tibetských lidových příběhů vydané v angličtině nám toliko podávají informace o tom, že tato tradice existovala a že se stále udržuje. Překladaelé uplatnili mezi hlavními částmi příběhů

tolik své představivosti a epigramatické dovednosti, že to vyústilo v odchýlení se od obecného stylu tradice tibetských lidových příběhů. Samozřejmě že může být použita špetka fantazie k oživení příběhu, ovšem vše další znamená hrubý a necitelný zásah do tibetské tradice. Žádný tibetský vypravěč by se například v průběhu vyprávění neuchýlil k popisování krajiny do nejmenšího detailu. Jednoduše by řekl, že údolí, hora či jiné místo bylo krásné, ale nikdy by nedodal více (možná, že Tibeťané postrádají jakékoli estetické cítění!).

Vzhledem k odlišným kulturám je přesný překlad nemožný. Mnoho tibetských výrazů jsem ponechal v jejich původní fonetické podobě, protože jejich překlad či použití významově nejbližšího anglického výrazu by z příběhů učinilo zmatenou směs slov, což by ve svém důsledku zcela zničilo jejich původní kolorit.

V každém případě doufám, že příběhy čtenáře nějakým způsobem osloví a že se jim budou zdát sny o cestě do Dračího království.

Nakonec jsem zavázán díky všem, kteří obětovali svůj čas, aby mi mohli vyprávět lidové příběhy. Svě matce a strýci; panu Taši Cchering Džosamovi za tři příběhy, kterými přispěl ze své vlastní sbírky; panu Taši (Brogerovi) za čas, který mi věnoval během vyprávění dvou dlouhých příběhů; řediteli tibetské knihovny panu Gjaccho Ccheringovi a panu K. Döndubovi a všem ostatním, u nichž jsem nacházel oporu; panu Jeremymu Russellovi, který přehlédl celý rukopis a navrhl případná vylepšení. Všem jmenovaným jsem velice vděčen, neboť tato kniha není pouze výsledkem mého úsilí, ale také jejich příspěvků a vynaložené námahy.

Norbu Čhöphel, Dhtaramsala, září 1983

Tři sestry

Nedaleko od místa zvaného Potála žili rodiče se třemi krásnými dcerami. Byla to velmi šťastná rodina. Jak ubíhala léta, pověst o kráse dcer se roznesla do široka a daleka. Mnoho pohledných mládenců se ucházelo o jejich ruku, ale buď se nelíbili rodičům, nebo je odmítly samotné dcery. Krása dívek byla tak oslnivá, že kdykoli vyšly ven z domu svých rodičů, upíraly se na ně pohledy všech kolemjdoucích, jejichž srdce k nim v tu chvíli zahořela láskou. A tak jim jejich rodiče jen zřídka dovolili opustit dům, protože se obávali, že je potká něco zlého.

V Potále se rok co rok konala pouť, na kterou se však sestry ani jednou nešly podívat, protože jim to jejich rodiče nikdy nedovolili. Až jednou jim po úpěnlivých prosbách a slibech, že se budou řádně chovat a vrátí se domů před setměním, rodiče ustoupili. Sestry se rozzářily radostí a vzrušením a oblékly si své nejlepší čupy a vzaly si své nej-nádhernější šperky. Každá se porovnávala s ostatními dvěma, aby viděla, jestli právě ona vypadá nejlépe. Všechny tři byly ve svých svátečních šatech okouzující, prostřední sestra jménem Dampa Khächog však mezi nimi vynikala nespočetnou krásou.

Na slavnosti si šla každá sestra svou cestou. Všechny byly rozhodnuty si tenhle pro ně tak vzácný den co nejvíce užít. Bavily se nejrůznějšími hrami i skutečností, že se staly předmětem obdivu celého davu, a pozorovaly ostatní návštěvníky v jejich pestrých šatech. Bavily se dokonce tak dobře, že si vůbec neuvědomily, že se začalo stmívat. Když se nejmladší a nejstarší sestra nakonec společně vydaly na zpáteční cestu domů, nečekaly na Dampa Khächog ani se jí nesnažily najít. Doma pak vyprávěly o jejím neslušném chování a o tom, jak koketovala se spoustou mužů.

Když se Dampa Khächog druhý den ráno vrátila domů, její rodiče, rozhněvaní tím, co prováděla, ji

nechtěli ani pustit přes práh vlastního domu. Pokoušela se jim vysvětlit, že není její vina, že se nemohla vrátit spolu se svými sestrami, protože byla unesena. Ale rodiče dali víc na slova jejích sester než na její zpověď a prosby, a tak ji vyhnali z domu a na cestu jí dali jen roztrhanou čupu, zlomený srp a rozbitý džbán.

Protože neměla co do úst, nemohla jít moc daleko, a tak zamířila do Potály a usadila se na prahu *dzongpö*na domu. Všichni kolemjdoucí si ji dobře prohlédli, ale byli příliš povýšení na to, aby se jí na cokoli zeptali. *Dzongpön* byl ale přívětivý člověk a na zbytečnou hrdost si nepotrpěl. Potom co si vyslechl její příběh, ji pozval do svého domu, oblékl ji do brokátové čupy a koupil jí drahé zlaté, stříbrné a tyrkysové šperky. Potom se s ní bez velkých okolků oženil, aniž by se jí na cokoli dalšího vyptával. Sezval celou vesnici a společně pak po sedm dní a sedm nocí slavili náramnou svatbu.

Dampa Khächog žila po mnoho let šťastně a v pohodlí po *dzongpönově* boku a dopřávala si veškerého přepychu. Její manžel ji miloval a choval se k ní velice vlídně. Brával ji, kamkoli si řekla, a kupoval jí, o cokoli ho požádala. Měla kolem sebe tolik služebnictva, že sama nemusela vůbec nic dělat. Uprostřed veškerého přepychu a pohodlí, zahrnuta *dzongpönovou* péčí a s takovým počtem sloužících si žila jako vládkyně nějakého mocného království. Byla opravdu šťastná a spokojená.

Časem ji však veškeré bohatství a bezstarostný zahálčí-vý život přestávaly těšit a začalo jí být líto rodičů a obou sester, kteří neměli to štěstí, aby si mohli užívat takových radovánek jako ona. Nepřestávala na ně myslet a toužila se s nimi setkat a nějak jim pomoci.

Jednoho dne vyšla s *dzongpönem* na terasu jejich domu a řekla mu: „Jsem s tebou nesmírně šťastná, ale támhle na druhém konci údolí žijí moji chudí a staří rodiče a mé dvě sestry. Neviděla jsem je od té doby, co jsem přišla do tvého domu, a teď bych se s nimi ráda setkala. Dovol mi prosím za nimi zajít.“

Dzongpön ve své dobrotě nejen vyhověl její skromné žádosti, ale ještě ji vybavil štědrými dary, které měla doručit do domu svých rodičů. Zašel do svého skladu, kde oddělil kusy tyrkyсу a ty pak převážil v bo; vzal hroudu zlata a převážil jeho menší valouny a stejně tak učinil s onyxem a rubíny. Nechal vše naložit na karavanu koní a vypravil svou ženu s doprovodem a několika strážci na návštěvu jejího rodného domu.

Když matka viděla přijíždět k jejich domu tolik lidí, poslala starší dceru, aby návštěvníky přivítala s miskou čhemaru v pravé ruce a pohárem čangu v levé. Když starší dcera spatřila Dampa Khächog, zazpívala:

„Poslyš, Dampa Khächog Bhúti, v takových šatech a s takovými klenoty vůbec nevypadáš jako naše Khächog Bhúti, tvoje tvář však říká, že jsi naše Khächog Bhúti.“

Nato se otočila, a aniž by své sestře nabídla čhemar nebo čang, vrátila se domu a řekla rodičům, že dívka, kterou šla přivítat, není jejich Dampa Khächog Bhúti, ale nějaká cizí bohatá dáma.

Potom poslala matka mladší dceru, aby přivítala návštěvníky s miskou čhemaru v pravé ruce a pohárem čangu v levé. I mladší dcera zazpívala:

„Poslyš, sestřičko Dampa Khächog Bhúti,

v těchto šatech a s těmi klenoty

vůbec nevypadáš jako naše Khächog Bhúti,

tvoje tvář však říká, že jsi naše Khächog Bhúti.

Jsi-li naše Khächog Bhúti,

přijmi prosím ode mne čemar a čang.,,

Dampa Khächog Bhúti bez váhání přijala čemar i čang, rozstříkla trošku z obou do vzduchu a modlila se přitom za šťastné shledání. Obě byly z toho, že se vzájemně poznaly, náramné šťastné a padly si do vřelého objetí. Ruku v ruce a se slzami radosti v očích zamířily společně k domovu. Rodiče se při pouhém pohledu na svou dlouho pohřešovanou prostřední dceru také rozplakali radostí. Všichni prosili Dampa Khächog Bhúti, aby jim odpustila, jak se k ní před mnoha lety zachovali.

Sloužící potom sundali náklad ze soumarů a všechny ty poklady zaplnily dům. Celá ves teď záviděla dosud chudé rodině její nenadále nabyté bohatství. A tak rodiče vystrojili pro všechny sousedy bohatou hostinu, která trvala sedmkrát tři, to jest jedenadvacet dní. Bylo to šťastné shledání a příležitost k velkému veselí.

Zobrazeno: 14 x

From:

<https://cesty.in/> - Cestovatelské stránky

Permanent link:

https://cesty.in/tibetske_pohadky

Last update: **2024/05/30 18:51**

